Pojęcia *kluczowe: generatywna sztuczna inteligencja, adwokatura, etyka prawnicza*

Piotr F. Piesiewicz

Zasady korzystania z generatywnej sztucznej inteligencji w międzynarodowych i zagranicznych dokumentach dotyczących wykonywania zawodu adwokata. Wnioski dla Adwokatury Polskiej

Abstrakt

Artykuł analizuje zasady korzystania z generatywnej sztucznej inteligencji w praktyce adwokackiej w świetle standardów międzynarodowych. Tezą jest, że regulacje międzynarodowe (CCBE), francuskie (CNB) i niemieckie (BRAK) są zasadniczo zbieżne z polskimi zasadami etyki adwokackiej. Autor wykazuje, że obowiązujące przepisy pozwalają oceniać wykorzystanie GenAI, a dalsze działania regulacyjne powinny opierać się na humanocentryzmie i neutralności technologicznej.

I. Wstęp

Generatywna sztuczna inteligencja (dalej: GenAI) stała się w ostatnich latach jednym z najistotniejszych wyzwań regulacyjnych w zawodach prawniczych. Upowszechnienie narzędzi opartych na dużych modelach językowych, w szczególności po udostępnieniu ChatGPT w listopadzie 2022 r., zapoczątkowało szybki proces adaptacji tej technologii przez adwokatów, a w konsekwencji reakcji europejskich samorządów zawodowych oraz organizacji międzynarodowych. Umożliwiło to sprawne generowanie tekstów o charakterze prawnym, przy jednoczesnym ujawnieniu specyficznych ryzyk, zwłaszcza w zakresie błędów, pozornej wiarygodności oraz wytwarzania treści nieistniejących, określanych w literaturze jako halucynacje. Zjawiska te znajdują odzwierciedlenie w literaturze, która wskazuje na zmianę modelu praktyki i edukacji prawniczej oraz podkreśla znaczenie nowych kompetencji, procedur weryfikacyjnych i odpowiedzialności człowieka za rezultat użycia narzędzi. Równolegle rozwijają się badania empiryczne dotyczące jakości i niezawodności rozwiązań opartych

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

na GenAI w zastosowaniach prawniczych[1]. Ponadto zwraca się przy tym uwagę, że zawody prawnicze, oparte na relacji zaufania z klientem i osadzone w silnym systemie wartości, są szczególnie podatne na napięcia generowane przez zastosowanie narzędzi generatywnych[2]. Relatywnie rzadko przedmiotem pogłębionej analizy pozostaje natomiast sposób, w jaki same samorządy zawodowe formułują swoje odpowiedzi na te wyzwania w postaci zasad zawodowych, a także to, jaka „wewnętrzna aksjologia" ujawnia się w treści tych dokumentów[3]. Niniejszy tekst podejmuje próbę wypełnienia wskazanej luki badawczej, koncentrując się na zagadnieniu wartości i zasad korzystania z GenAI, które są wyrażone w międzynarodowych i zagranicznych zasadach wykonywania zawodu adwokata, oraz na ustaleniu, jakie wnioski z tej analizy mogą mieć znaczenie dla Adwokatury Polskiej. Punktem wyjścia jest założenie, że zagraniczne i międzynarodowe przewodniki dotyczące wykorzystania GenAI, opracowywane przez krajowe samorządy adwokackie oraz organizacje międzynarodowe, nie mają wyłącznie charakteru technicznych zaleceń, lecz odzwierciedlają określoną wizję roli adwokata w realiach społeczeństwa cyfrowego oraz sposobu ochrony podstawowych wartości wykonywania zawodu. W związku z tym jako materiał referencyjny do analizy przyjęto dokumenty opracowane przez *Council of Bars and Law Societies of Europe* (dalej: CCBE), adwokaturę niemiecką (*Bundesrechtsanwaltskammer* – dalej: BRAK) oraz adwokaturę francuską (*Conseil national des barreaux* – dalej: CNB). Punktem wyjścia dla rozważań jest analiza przewodnika *CCBE Guide on the use of*

1 L. Robb, R. Hews, F. Deane, M. Guihot, J. Farry, A. Kennedy, *It's the End of the World as We Know It: Generative Artificial Intelligence and the Changing Landscape of Legal Practice and Education*, „UNSW Law Journal" 2025, t. 48, nr 4, s. 1129–1164, https://www.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdoc/au/journals/UNSWLJ/2025/38.html (dostęp: 28.01.2026 r.); V. Magesh, F. Surani, M. Dahl, M. Suzgun, C. D. Manning, D. E. Ho, *Hallucination-Free? Assessing the Reliability of Leading AI Legal Research Tools*, „Journal of Empirical Legal Studies" 2025, t. 22, nr 2, s. 216–242, DOI: 10.1111/jels.12413; H. Surden, *ChatGPT, Large Language Models, and Law*, „Fordham Law Review" 2024, t. 92, nr 5, s. 1941–1972, https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol92/iss5/9/ (dostęp: 28.01.2026 r.); X. Zhao, A. Cox, L. Cai, *ChatGPT and the Digitisation of Writing*, „Humanities and Social Sciences Communications" 2024, t. 11, art. 482, DOI: 10.1057/s41599-024-02904-x; S. D. Becerra, *The Rise of Artificial Intelligence in the Legal Field: Where We Are and Where We Are Going*, „Journal of Business, Entrepreneurship and the Law" 2018, t. 11, nr 1, s. 27–56, https://digitalcommons.pepperdine.edu/jbel/vol11/iss1/2 (dostęp: 28.01.2026 r.); A. B. Cyphert, *A Human Being Wrote This Law Review Article: GPT-3 and the Practice of Law*, „UC Davis Law Review" 2021, t. 55, s. 401–457, https://lawreview.law.ucdavis.edu/sites/g/files/dgvnsk15026/files/media/documents/55-1_Cyphert.pdf (dostęp: 28.01.2026 r.).

2 K. Terzidou, *Generative AI Systems in Legal Practice: Offering Quality Legal Services While Upholding Legal Ethics*, „International Journal of Law in Context" 2025, t. 21, s. 431–452, DOI: 10.1017/S1744552325000047; B. Custers, H. Lahmann, B. I. Scott, *From Liability Gaps to Liability Overlaps: Shared Responsibilities and Fiduciary Duties in AI and Other Complex Technologies*, „AI & Society" 2025, t. 40, s. 4035–4050, DOI: 10.1007/s00146-024-02137-1; S. Afroogh, A. Akbari, E. Malone, M. Kargar, H. Alambeigi, *Trust in AI: Progress, Challenges, and Future Directions*, „Humanities and Social Sciences Communications" 2024, t. 11, art. 1568, DOI: 10.1057/s41599-024-04044-8.

3 Zob. także J.G. Browning, *Robot Lawyers Don't Have Disciplinary Hearings—Real Lawyers Do: The Ethical Risks and Responses in Using Generative Artificial Intelligence*, „Georgia State University Law Review" 2024, t. 40, nr 4, s. 917–973, https://www.iadclaw.org/assets/1/6/6.1-Browning-RobotLawyersFINAL.pdf (dostęp: 28.01.2026 r.); A. M. Perlman, *The Legal Ethics of Generative AI*, „Suffolk University Law Review" 2024, t. 57, https://bpb-us-e1.wpmucdn.com/sites.suffolk.edu/dist/3/1172/files/2025/02/1FINALPerlmanArticle_WDFF.pdf (dostęp: 28.01.2026 r.); A. Bucher, *Navigating the Power of Artificial Intelligence in the Legal Field*, „Houston Law Review" 2025, t. 62, nr 4, s. 819–842, https://houstonlawreview.org/article/137782-navigating-the-power-of-artificial-intelligence-in-the-legal-field (dostęp: 28.01.2026 r.).

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

generative AI by lawyers z dnia 2.10.2025 r.[4] (dalej: Przewodnik CCBE), który odwołuje się *explicite* do Kodeksu Prawników Europejskich (dalej: Kodeks CCBE)[5], Karty Podstawowych Zasad Prawnika Europejskiego[6] (dalej: Karta CCBE) oraz dokumentu CCBE *Model Code of Conduct*[7]. Dokument ten nie ustanawia nowych norm, lecz interpretuje istniejące obowiązki adwokata w kontekście wykorzystania GenAI. Analizę należy więc rozpocząć od rekonstrukcji katalogu zasad, do których odnosi się Przewodnik CCBE, które następnie będą stanowić podstawę porównania z rozwiązaniami przyjętymi przez adwokaturę francuską w dokumencie *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique*[8] (dalej: Przewodnik CNB) oraz adwokaturę niemiecką w dokumencie *Hinweise zum Einsatz von künstlicher Intelligenz (KI)*[9] (dalej: Przewodnik BRAK). Przyjęcie jako punktu wyjścia zasad wynikających z Kodeksu CCBE wynika z faktu, że CCBE jako organizacja zrzeszająca samorządy prawnicze państw europejskich formułuje zasady o charakterze ponadnarodowym, które mogą być wspólnym punktem odniesienia dla krajowych samorządów zawodowych. Założenie to znajduje potwierdzenie także w uchwale Naczelnej Rady Adwokackiej nr 20/2014 z dnia 22.11.2014 r. w sprawie stosowania Kodeksu Postępowania Prawników Europejskich, w której, odwołując się do zobowiązań wobec klientów, organów wymiaru sprawiedliwości i społeczeństwa, zaakcentowano znaczenie europejskich zasad etyki zawodowej, opartych na takich wartościach jak niezależność, zaufanie, godność zawodu oraz tajemnica zawodowa, jako istotnego punktu odniesienia dla krajowych zasad wykonywania zawodu adwokata[10]. Z kolei analiza dokumentów BRAK i CNB umożliwia zbadanie sposobu, w jaki podobne wartości i problemy są konkretyzowane na poziomie krajowym. W konsekwencji należy przyjąć, że celem artykułu jest rekonstrukcja i porównanie katalogu chronionych wartości oraz odpowiadających im zasad postępowania, a następnie sformułowanie wniosków istotnych z perspektywy kształtowania zasad wykonywania zawodu adwokata w Polsce. Analiza opiera

4 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers*, 2.10.2025 r., https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Guides_recommendations/EN_ITL_20251002_CCBE-guide-on-the-use-of-the-use-of-generative-AI-for-lawyers.pdf (dostęp: 4.02.2025 r.).

5 Kodeks Etyki Prawników Europejskich, https://www.brrp.pl/pdf/Kodeks_Etyki_Prawnik%C3%B3w_Europejskich.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.).

6 CCBE, *Charter of Core Principles of the European Legal Profession and Code of Conduct for European Lawyers*, Bruksela 2019, https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.).

7 *Model Code of Conduct for European Lawyers*, https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEONTO_2021_Model_Code.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.).

8 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique*, 1re éd., septembre 2024, https://encyclopedie.avocat.fr/GEIDEFile/CNB_GT_IntelligenceArtificielle_2024.pdf?Archive=132021395020&File=Telecharger_le_guide_ici&verif=480312480318473152480453470029450537479434481413488828482498 (dostęp: 5.02.2026 r.).

9 BRAK, *Hinweise zum Einsatz von künstlicher Intelligenz (KI)*, Stand: Dezember 2024, https://www.brak.de/fileadmin/service/publikationen/Handlungshinweise/BRAK_Leitfaden_mit_Hinweisen_zum_KI-Einsatz_Stand_12_2024.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.).

10 Uchwała Nr 20/2014 Naczelnej Rady Adwokackiej, 22.11.2014 r., https://www.nra.pl/admin/wgrane_dokumenty/UCHWALA_Nr_20-2014.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.).

się na hipotezie, zgodnie z którą zagraniczne i międzynarodowe regulacje dotyczące wykorzystania GenAI są w zasadniczym zakresie zbieżne z polskimi zasadami etyki zawodowej adwokatów. Na tej podstawie sformułowano następujące pytania badawcze: jakie zasady etyczne zostały ujęte w dokumentach CCBE, BRAK i CNB w związku z korzystaniem z GenAI, w jakim stopniu przyjęte w tych dokumentach konstrukcje aksjologiczno-normatywne są ze sobą zbieżne oraz w jakim zakresie zagraniczne zasady mogą stanowić punkt odniesienia dla dalszych prac nad regulacją korzystania z GenAI w polskiej adwokaturze.

II. Zasady wykonywania zawodu adwokata a GenAI w dokumentach CCBE, CNB oraz BRAK

We wprowadzającej części przewodnika CCBE wprost wskazuje się, że korzystanie z generatywnej sztucznej inteligencji „angażuje kilka podstawowych zasad wykonywania zawodu prawnika", spośród których „najważniejszymi (…) są poufność oraz kompetencja zawodowa". Dokument rozwija następnie inne zasady wyraźnie wynikające z Kodeksu Prawników Europejskich, w szczególności niezależność, transparentność wobec klienta oraz szereg „innych podstawowych zasad", takich jak godność i honor zawodu, lojalność wobec klienta, poszanowanie rządów prawa oraz unikanie konfliktu interesów[11].

II.I. Poufność i tajemnica zawodowa

Zgodnie z pkt 2.3.1 Kodeksu CCBE istota roli prawnika polega na uzyskiwaniu od klienta informacji, których klient nie ujawniłby innym osobom, przy jednoczesnej gwarancji ich zachowania w poufności. Bez takiej pewności nie może powstać relacja zaufania, stanowiąca konieczny warunek wykonywania zawodu. Poufność została przy tym określona jako „pierwszorzędne i fundamentalne prawo i obowiązek prawnika", służące zarówno interesom klienta, jak i interesom wymiaru sprawiedliwości, a tym samym wymagające szczególnej ochrony ze strony państwa (pkt 2.3.1). Obowiązek ten obejmuje wszelkie informacje uzyskane w związku z wykonywaniem działalności zawodowej, ma charakter nieograniczony w czasie oraz rozciąga się na współpracowników i osoby zaangażowane w świadczenie pomocy prawnej (pkt 2.3.2–2.3.4). Jednocześnie, w ślad za Kodeksem CCBE, Przewodnik CCBE wskazuje, że obowiązek poufności „należy do najważniejszych obowiązków zawodowych i stanowi podstawę relacji zaufania między adwokatem a klientem w państwie rządzonym zasadą praworządności"[12].

11 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 4–6.

12 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 16.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

Na gruncie Przewodnika CCBE zasada poufności zostaje przełożona na konkretne obowiązki adwokata w związku z korzystaniem z GenAI. Dokument wskazuje w szczególności, że do narzędzi GenAI nie należy wprowadzać danych osobowych, informacji poufnych ani innych danych dotyczących klienta, jeżeli nie zostały zapewnione odpowiednie gwarancje umowne i techniczne. Jednocześnie podkreśla się, że adwokat ponosi odpowiedzialność już na etapie wprowadzania danych do systemu, co oznacza konieczność rozumienia sposobu ich przetwarzania, w tym ewentualnego wykorzystywania danych do trenowania modeli lub ich udostępniania podmiotom trzecim. Przewodnik formułuje ponadto obowiązek analizy warunków korzystania z danego narzędzia, właściwej konfiguracji jego ustawień oraz stosowania środków ochrony, takich jak klauzule poufności, mechanizmy braku retencji danych (*zero data retention*), umowy powierzenia przetwarzania danych czy rozwiązania funkcjonujące w bezpiecznym środowisku kontrolowanym przez kancelarię. Dbałość o poufność zostaje przy tym powiązana z przestrzeganiem standardów cyberbezpieczeństwa oraz przepisów o ochronie danych osobowych[13].

Analogiczne podejście znajduje odzwierciedlenie w wytycznych francuskiej i niemieckiej adwokatury dotyczących korzystania z systemów GenAI. Francuski Przewodnik CNB formułuje kategoryczny zakaz przekazywania systemom GenAI danych objętych tajemnica zawodową (*secret professionnel*) oraz wiąże ten zakaz z obowiązkiem takiej konfiguracji i doboru narzędzi, które minimalizują ryzyko utraty kontroli nad informacjami wrażliwymi. W ten sposób tajemnica zawodowa zostaje powiązana z zarządzaniem ryzykiem technologicznym[14]. Z kolei wytyczne BRAK ujmują tę problematykę w kategoriach jednoznacznych obowiązków wynikających z § 43 i § 43a BRAO[15]. Podkreślają one zakaz przekazywania informacji związanych z klientem dostawcom narzędzi bez spełnienia przesłanek określonych w § 43e BRAO, a także obowiązek stosowania anonimizacji i pseudonimizacji oraz szczególnych zabezpieczeń przy korzystaniu z usługodawców z państw trzecich spoza UE[16].

II.II. Kompetencje zawodowe

Zgodnie z pkt 5.8 Kodeksu CCBE: „biorąc pod uwagę europejski wymiar swojego zawodu, prawnicy powinni dbać o stan swojej wiedzy i umiejętności zawodowych oraz je rozwijać". Przepis ten wskazuje na obowiązek ciągłego doskonalenia kompetencji zawodowych (*Professional competence*). Na tej podstawie, a także w nawiązaniu do

13 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 16–18.

14 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 26–32.

15 *Bundesrechtsanwaltsordnung* – Federalna ustawa o adwokaturze, regulująca status i wykonywanie zawodu adwokata oraz podstawowe obowiązki zawodowe, https://www.gesetze-im-internet.de/brao/ (dostęp: 28.01.2026 r.).

16 BRAK, *Hinweise zum Einsatz von künstlicher Intelligenz (KI)...*, s. 2–4.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

jednej z podstawowych zasad Karty CCBE (*core principle* (g)), zgodnie z którą „prawnik powinien być świadomy korzyści i ryzyk związanych z wykorzystywaniem odpowiednich technologii w swojej praktyce", Przewodnik CCBE formułuje spójny zespół wymogów dotyczących korzystania z narzędzi GenAI w praktyce prawniczej. Obejmują one w szczególności obowiązek osobistej odpowiedzialności za treść udzielanych porad i składanych oświadczeń, stałego aktualizowania wiedzy i umiejętności zawodowych oraz nadążania za zmianami prawa i środowiska technologicznego, obowiązek posiadania wystarczającej wiedzy o wykorzystywanych narzędziach technicznych, w tym GenAI, obejmującej rozumienie ich możliwości, ograniczeń oraz związanych z nimi ryzyk, a także obowiązek korzystania ze szkoleń, materiałów edukacyjnych oraz zaleceń izb i samorządów zawodowych. Kluczowym elementem pozostaje przy tym obowiązek weryfikacji wyników generowanych przez GenAI przed ich wykorzystaniem w pracy zawodowej, wszędzie tam, gdzie charakter danej czynności tego wymaga[17].

W niemieckim Przewodniku BRAK obowiązek sumiennego wykonywania zawodu oraz osobistego świadczenia pomocy prawnej połączono z wymogiem samodzielnej i odpowiedzialnej weryfikacji oraz ostatecznej kontroli rezultatów generowanych przez systemy GenAI. Oznacza to, że narzędzia GenAI mogą jedynie wspierać pracę adwokata, nie mogą natomiast zastępować jego osobistej oceny prawnej. Wprost wskazano, że prawnik zachowuje pełną odpowiedzialność za treść pism, opinii i innych wypowiedzi zawodowych, a nieweryfikowany wynik GenAI nie spełnia standardu należytej staranności[18]. Dodatkowo, poprzez odwołanie art. 4 do aktu w sprawie sztucznej inteligencji[19], przewodnik BRAK posługuje się pojęciem „kompetencji w zakresie AI" i wskazuje na wymóg organizowania w kancelarii odpowiednich szkoleń, instrukcji oraz, w razie potrzeby, systemu zarządzania ryzykiem. Z kolei francuski Przewodnik CNB wskazuje, że GenAI nie stanowi wiarygodnego źródła informacji, lecz narzędzie generowania treści, które z natury obarczone są ryzykiem błędów, uprzedzeń oraz tzw. halucynacji, a w konsekwencji wymagają każdorazowo krytycznej oceny, korekty i weryfikacji przez adwokata przed wykorzystaniem w pracy zawodowej[20]. Równocześnie przewodnik akcentuje znaczenie rozumienia architektury i ograniczeń GenAI[21], szkolenia się w zakresie formułowania zapytań[22] oraz systematycznego

17 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers*..., s. 18–19.

18 BRAK, *Hinweise zum Einsatz von künstlicher Intelligenz (KI)*..., s. 2–3.

19 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13.06.2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji).Tekst mający znaczenie dla EOG (Dz.U. UE. L. z 2024 r. poz. 1689).

20 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique*..., s. 19–23 oraz s. 33–34.

21 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique*..., s. 8–15.

22 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique*..., s. 27–29.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

podnoszenia kompetencji całego zespołu kancelarii[23], tak aby adwokat rzeczywiście dysponował wystarczającą wiedzą o narzędziu, którym się posługuje.

II.III. Niezależność adwokata

Odwołanie się w przewodniku CCBE do zasady niezależności (*Independence*) znajduje bezpośrednie oparcie w treści Kodeksu CCBE. Zgodnie z pkt 2.1.1 tego dokumentu różnorodność obowiązków wykonywanych przez prawnika wymaga od niego absolutnej niezależności oraz wolności od wpływów, w szczególności wynikających z interesów osobistych lub nacisków zewnętrznych. Zasada ta została również wyraźnie ujęta w Karcie CCBE jako jedna z podstawowych zasad wykonywania zawodu (*principle* (a)). Niezależność w Kodeksie CCBE jest ujmowana jako warunek zaufania do funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, porównywalny z bezstronnością sędziego, oraz jako fundament rzetelnego wykonywania zawodu (pkt. 2.1.1. zd. drugie Kodeksu CCBE). W konsekwencji prawnik powinien unikać wszelkich ograniczeń własnej niezależności i nie odstępować od norm zawodowych w celu spełnienia zadowolenia klienta, sądu lub osób trzecich. Kodeks CCBE akcentuje przy tym uniwersalny charakter tej zasady. Zgodnie z pkt 2.1.2 niezależność ma znaczenie zarówno w sprawach spornych, jak i niespornych, a porada prawna traci swoją wartość, jeżeli jest motywowana chęcią uzyskania aprobaty, realizacją interesu własnego lub podporządkowaniem się presji zewnętrznej.

Wyzwania w zakresie ochrony niezależności koncentrują się przede wszystkim wokół problemu zachowania obiektywizmu zawodowego, który może zostać osłabiony przez sposób funkcjonowania algorytmów, w tym przez zjawiska takie jak uprzedzenia (*bias*) oraz sykofancja[24]. Systemy te mogą bowiem generować rekomendacje utrwalające istniejące uprzedzenia lub nieuwzględniające w wystarczającym stopniu indywidualnych okoliczności sprawy klienta. W rezultacie prawnicy korzystający z takich narzędzi narażeni są na przejmowanie tych zniekształceń, co może wpływać na sposób wykonywania czynności zawodowych oraz osłabiać obowiązek udzielania bezstronnych porad prawnych[25]. Przewodnik zwraca ponadto uwagę na ryzyko nadmiernego polegania na wynikach generowanych przez AI (tzw. *automation complacency*), prowadzącego do zastępowania samodzielnej oceny prawnika zautomatyzowanymi wnioskami, zwłaszcza przy niewystarczającej weryfikacji ich poprawności[26]. Może to prowadzić do faktycznego uzależnienia praktyki zawodowej od rozwiązań oferowanych

23 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 35–36.

24 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 14 oraz s. 19.

25 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 21.

26 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 19.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

przez nielicznych dostawców technologicznych[27]. Natomiast w szerszej perspektywie zagrożenie dla niezależności zawodu wiąże się z koncentracją rynku w rękach wąskiej grupy firm technologicznych, które dzięki swojej pozycji mogą narzucać warunki korzystania z narzędzi, wpływając pośrednio na sposób świadczenia pomocy prawnej[28].

Podobne stanowisko zajmują adwokatura francuska oraz niemiecka, które w swoich przewodnikach szczegółowo opisują zagrożenia związane z korzystaniem z AI. Jako jedno z podstawowych zagrożeń dla niezależności adwokatów CNB wskazuje problem uprzedzeń, rozróżniając ich dwa zasadnicze rodzaje, tj. „uprzedzenia systemowe" (*biais de conception*), wynikające z nierepreprezentatywnych danych treningowych i mogące prowadzić do powielania stereotypów oraz dyskryminacji, oraz „uprzedzenia poznawcze użytkownika" (*biais cognitifs personnels*)[29]. Te drugie są zbliżone do wskazanego wyżej zjawiska sykofancji i polegają na tym, że osoba formułuje zapytanie w sposób sugerujący określoną odpowiedź, a narzędzie, dążąc do statystycznego dopasowania, jedynie potwierdza jego błędne założenie, zamiast przedstawić obiektywną i krytyczną analizę[30]. CNB zwraca także uwagę na problem halucynacji, rozumianych jako „wyniki błędne lub fakty wyimaginowane", wskazując na niebezpieczną rozbieżność między pozorną wiarygodnością (*vraisemblance*) tekstu a jego nieprawdziwością[31]. Podobnie BRAK podkreśla, że modele językowe, opierające się na rachunku prawdopodobieństwa, mogą tworzyć treści logicznie spójne, lecz faktograficznie fałszywe (*Halluzinationen*)[32]. Ze względu na łatwość i szybkość generowania tekstu zjawisko to stanowi pułapkę poznawczą, prowadzącą do bezkrytycznego przyjmowania fałszywych przesłanek. W efekcie prawnicy korzystający z takich narzędzi mogą przejmować powstające w ten sposób zniekształcenia, co wpływa na swobodę i niezależność udzielanych porad. Wytyczne zwracają także uwagę na ryzyko nadmiernego polegania na wynikach generowanych przez AI (*automation complacency*), polegające na zastępowaniu samodzielnej oceny prawnika zautomatyzowanymi wnioskami, zwłaszcza bez wystarczającej weryfikacji ich poprawności. We francuskiej doktrynie zjawisko to określane jest jako „lenistwo intelektualne" (*paresse intellectuelle*), czyli bezkrytyczne przyjmowanie rezultatów bez ich pogłębionej analizy[33].

Zarówno CNB, jak i BRAK podkreślają w tym kontekście, że adwokat musi weryfikować i sprawdzać efekty pracy GenAI[34]. BRAK wywodzi ten obowiązek bezpośrednio

27 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 19.

28 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 21.

29 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 20.

30 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 21.

31 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 19, 21.

32 BRAK, *Hinweise zum Einsatz von künstlicher Intelligenz (KI)...*, s. 2.

33 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 21.

34 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 33.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

z § 43 federalnej ustawy o adwokaturze (BRAO), wskazując na konieczność „weryfikacji na własną odpowiedzialność" (*eigenverantwortliche Überprüfung*) oraz przeprowadzenia kontroli końcowej (*Endkontrolle*) każdego rezultatu wygenerowanego przy wsparciu AI[35]. Dodatkowo CNB zwraca uwagę, że nadmierne poleganie na takich narzędziach Gen AI może prowadzić do uzależnienia praktyki zawodowej od rozwiązań oferowanych przez nielicznych dostawców technologicznych. W przewodniku CNB zwrócono uwagę na dominację przedsiębiorstw amerykańskich[36], wskazując na ryzyko „utraty suwerenności" (*perte de souveraineté*) oraz erozji kultury prawa kontynentalnego na rzecz wzorców anglosaskich[37].

II.IV. Lojalność, unikanie konfliktu interesów, transparentność i godność zawodowa

W odniesieniu do lojalności wobec klienta przewodnik CCBE wskazuje na ryzyko techniczne wynikające ze specyfiki modeli językowych. Systemy te mogą być trenowane na danych pochodzących od wielu klientów, a w przypadku rozwiązań chmurowych także danych pochodzących od wielu kancelarii. Rodzi to niebezpieczeństwo „niezamierzonego współdzielenia informacji" (*inadvertent information sharing*), w którym dane jednego podmiotu mogą wpływać na wyniki generowane dla innego, co w konsekwencji może prowadzić do konfliktu interesów[38]. Z tej perspektywy prawnik powinien weryfikować, czy mechanizm działania narzędzia nie stwarza ryzyka wykorzystania lub ujawnienia informacji pochodzących od innych klientów lub podmiotów, co mogłoby naruszać interesy mocodawcy[39]. Ponadto lojalność, rozumiana jako nakaz działania w najlepszym interesie klienta, wyklucza posługiwanie się niezweryfikowanymi wynikami pracy systemów AI (*unverified outputs*). Wykorzystywanie błędnych lub wprowadzających w błąd rezultatów generowanych przez takie narzędzia należy traktować jako działanie na szkodę klienta oraz naruszenie relacji opartej na zaufaniu, o czym była już mowa powyżej[40].

W zakresie transparentności przewodnik CCBE nie formułuje obowiązku informowania klienta o każdym technicznym aspekcie świadczenia usługi, lecz posługuje się konstrukcją opartą na racjonalnym założeniu dotyczącym stanowiska klienta. Prawnik powinien zapewnić przejrzystość (*make sure to be transparent*) wówczas, gdy „można racjonalnie założyć, że poinformowany klient wyraziłby sprzeciw" (*if it can*

35 BRAK, *Hinweise zum Einsatz von künstlicher Intelligenz (KI)...*, s. 2.

36 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 28.

37 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 20.

38 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 20.

39 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 20.

40 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 19.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

reasonably be assumed that an informed client would object), postawiłby określone warunki lub miał inne zastrzeżenia wobec użycia GenAI w danym celu. Takie ujęcie ma na celu ochronę interesów klienta, przyznając mu wpływ na decyzję o wykorzystaniu technologii w jego sprawie, przy jednoczesnym unikaniu nadmiernego formalizmu[41]. W przewodniku BRAK wskazuje się na brak obowiązku informowania klienta o korzystaniu z narzędzi AI, traktując transparentność jako praktykę „godną polecenia" (*empfehlenswert*)[42]. Natomiast w przewodniku CNB nie sformułowano reguł postępowania w tym zakresie, pozostawiając ich doprecyzowanie na czas późniejszy[43].

Szczególne znaczenie mają wartości godności zawodu, praworządności oraz rzetelnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości (*the dignity and honour of the legal profession, respect for the rule of law and the fair administration of justice*). Ochrona tych dóbr wiąże się z pełną odpowiedzialnością prawnika za treść przedkładaną sądowi lub klientowi. Przewodnik jednoznacznie wskazuje, że posługiwanie się niezweryfikowanymi wynikami (*using unverified outputs*) nie może być traktowane jedynie jako błąd w warsztacie, lecz stanowi naruszenie godności profesji, narażające prawnika na odpowiedzialność dyscyplinarną (*professional misconduct*) poprzez obrazę sądu (*contempt of court*) oraz utratę reputacji zawodowej[44].

III. Korzystanie z narzędzi GenAI a zasady ujęte w KEA

Odnosząc wnioski płynące z analizy regulacji zagranicznych na grunt krajowy, należy zauważyć, że choć polski Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu nie zawiera norm bezpośrednio odnoszących się do technologii, to jednak zasady w nim zawarte umożliwiają wyprowadzanie określonych obowiązków adwokata także w odniesieniu do korzystania z narzędzi GenAI. W tym sensie podstawowe zasady etyczne wykonywania zawodu zachowują swoją aktualność również w warunkach cyfrowej transformacji praktyki prawniczej. Jednocześnie jednak skala i powszechność wykorzystania tego rodzaju narzędzi uzasadniają potrzebę pogłębionej refleksji nad adekwatnością obowiązujących regulacji, co zostanie rozwinięte w części poświęconej wnioskom dla Adwokatury Polskiej.

III.I. Godność zawodu (§ 1 ust. 2 KEA)

Nie ulega wątpliwości, że podstawową zasadą wyznaczającą ramy dopuszczalnych zachowań adwokata w związku z korzystaniem z narzędzi GenAI pozostaje norma

41 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 20.

42 BRAK, *Hinweise zum Einsatz von künstlicher Intelligenz (KI)...*, s. 4–5.

43 CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique...*, s. 34.

44 CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers...*, s. 19.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

zawarta w § 1 ust. 2 KEA. Przepis ten stanowi, że „naruszeniem godności zawodu adwokackiego jest takie postępowanie adwokata, które mogłoby go poniżyć w opinii publicznej lub poderwać zaufanie do zawodu". Nieumiejętne, a tym bardziej nieodpowiedzialne korzystanie z narzędzi GenAI może prowadzić do utraty zaufania do zawodu lub samego poniżenia adwokata[45]. Zagrożenie dla godności zawodu ujawnia się w tym kontekście przede wszystkim w sytuacji rezygnacji z samodzielnej oceny prawniczej na rzecz bezkrytycznego polegania na systemach AI[46]. Przykładowo można wskazać, że wprowadzanie do obrotu prawnego treści generowanych przez algorytm, zawierających błędy merytoryczne lub tzw. halucynacje, podważa zaufanie do adwokata jako gwaranta rzetelności[47]. Adwokat, który nie weryfikuje wyników działania systemu, sprowadza swoją rolę do funkcji technicznej, co pozostaje w sprzeczności z istotą wykonywanego zawodu[48]. Ponadto sprzyja utrwalaniu wizerunku adwokata pozbawionego samodzielności i osobistej odpowiedzialności za swoje działania.

III.II. Tajemnica zawodowa (§ 19 ust. 6 KEA)

Ochrona tajemnicy zawodowej w związku z korzystaniem z narzędzi GenAI znajduje swoje bezpośrednie oparcie w § 19 ust. 6 KEA. Przepis ten stanowi, że „przekazywanie informacji objętych tajemnicą zawodową za pomocą elektronicznych i podobnych środków przekazu wymaga zachowania szczególnej ostrożności i uprzedzenia klienta o ryzyku związanym z zachowaniem poufności przy wykorzystaniu tych środków". Treść tego przepisu prowadzi do dwóch zasadniczych wniosków. Po pierwsze, formułuje on obowiązek zachowania szczególnej ostrożności. Pojęcie to w odniesieniu do narzędzi GenAI nie może ograniczać się wyłącznie do zabezpieczeń przed dostępem osób nieuprawnionych, lecz obejmuje również obowiązek weryfikacji sposobu przetwarzania danych przez dostawcę usługi. W szczególności wprowadzenie informacji dotyczących sprawy klienta do otwartego narzędzia AI, które zastrzega w regulaminie możliwość wykorzystywania danych wejściowych do trenowania modeli, należy traktować jako naruszenie § 19 ust. 6 KEA. „Szczególna ostrożność" oznacza zatem obowiązek analizy regulaminów oraz ustawień prywatności narzędzia przed jego wykorzystaniem[49]. Po drugie, przepis ten statuuje obowiązek informacyjny wobec klienta, polegający na uprzedzeniu go o ryzyku związanym z wykorzystaniem środków

45 J. Rogers, F. Bell, *The Ethical AI Lawyer: What is Required of Lawyers When They Use Automated Systems?*, „Law, Technology and Humans" 2019, t. 1, nr 1, s. 87, DOI: 10.5204/lthj.v1i0.1324.

46 M. Dahl, V. Magesh, M. Suzgun, D. E. Ho, *Large Legal Fictions: Profiling Legal Hallucinations in Large Language Models*, „Journal of Legal Analysis" 2024, t. 16, nr 1, s. 64–66, DOI: 10.1093/jla/laae003.

47 M. Dahl, V. Magesh, M. Suzgun, D. E. Ho, *Large Legal Fictions...*, s. 66.

48 J. Rogers, F. Bell, *The Ethical AI Lawyer...*, s. 86–87.

49 I. Ullah, N. Hassan, S. S. Gill, B. Suleiman, T. A. Ahanger, Z. Shah, J. Qadir, S. S. Kanhere, *Privacy Preserving Large Language Models: ChatGPT Case Study Based Vision and Framework*, „IET Blockchain" 2024, t. 4, nr S1, s. 707, DOI: 10.1049/blc2.12091.

elektronicznych. Dawniej ryzyko to wiązano przede wszystkim z możliwością dostępu do danych, natomiast w przypadku GenAI polega ono głównie na ich utrwalaniu oraz wtórnym wykorzystywaniu. Obejmuje ono w szczególności możliwość wykorzystania danych do trenowania modeli, ryzyko niezamierzonego współdzielenia informacji z innymi użytkownikami oraz utratę kontroli nad danymi w związku z ich przetwarzaniem w infrastrukturze chmurowej, często zlokalizowanej poza Europejskim Obszarem Gospodarczym.

III.III. Swoboda i niezależność wykonywania zawodu (§ 7 KEA)

Jednym z fundamentalnych przepisów Zbioru jest § 7 KEA, zgodnie z którym „w czasie wykonywania czynności zawodowych adwokat korzysta z pełnej swobody i niezależności". W kontekście korzystania przez adwokatów z narzędzi sztucznej inteligencji konieczne jest rozważenie, w jaki sposób należy rozumieć pojęcie swobody oraz niezależności. Swobodę wykonywania zawodu należy rozumieć przede wszystkim jako samodzielność intelektualną w doborze argumentacji, strategii procesowej oraz metod pracy. Swoboda odnosi się do sposobu prowadzenia sprawy przez adwokata. W kontekście GenAI zasada ta chroni przed rezygnacją z samodzielności na rzecz bezkrytycznego polegania na systemach GenAI. Natomiast naruszeniem swobody byłoby np. opracowanie przez algorytm linii argumentacyjnej. Zjawisko to, określane w dokumentach międzynarodowych jako *automation complacency*, polega na przejmowaniu rekomendacji systemu jako własnej strategii działania[50]. Z tego względu technologia powinna pełnić funkcję pomocniczą, a nie decyzyjną. Zastąpienie własnego osądu prawniczego statystycznym prawdopodobieństwem oznacza rezygnację z pełnej swobody wykonywania czynności zawodowych.

Z kolei niezależność należy rozumieć jako wolność od wpływów zewnętrznych. Tradycyjnie obejmowała ona niezależność od władzy publicznej, klientów czy osób trzecich. Jak trafnie wskazywano w doktrynie, rada prawna traci na wartości, jeżeli zostaje udzielona pod wpływem osoby trzeciej lub wytworzonej okoliczności. W warunkach cyfrowych osobami trzecimi mogą być dostawcy technologii, natomiast „okolicznością" stają się uprzedzenia systemowe lub błędy modelu. W konsekwencji zagrożenie dla niezależności adwokata nie musi dziś przybierać postaci bezpośredniego nacisku, lecz może mieć charakter pośredni. Może polegać na ukierunkowaniu procesu decyzyjnego poprzez sposób projektowania systemu, dobór danych treningowych. W tym sensie korzystanie z narzędzi GenAI może prowadzić do nieuświadomionego

50 S. Alon-Barkat, M. Busuioc, *Human–AI Interactions in Public Sector Decision Making: "Automation Bias" and "Selective Adherence" to Algorithmic Advice*, „Journal of Public Administration Research and Theory" 2023, t. 33, nr 1, s. 154, https://doi.org/10.1093/jopart/muac007; R. Koulu, *Proceduralizing control and discretion: Human oversight in artificial intelligence policy*, „Maastricht Journal of European and Comparative Law" 2020 vol. 27, issue 6, 720–735, https://doi.org/10.1177/1023263X20978649

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

przejmowania cudzych założeń, ocen i schematów interpretacyjnych, które nie zostały poddane niezależnej refleksji adwokata.

Relacja między swobodą a niezależnością ma w tym kontekście charakter wzajemnie warunkujący. Brak niezależności wobec algorytmicznych sugestii prowadzi do pozornej swobody działania, która w istocie polega na bezrefleksyjnym powielaniu gotowych rozwiązań, natomiast ograniczenie swobody sprzyja podporządkowaniu się zewnętrznym wpływom technologicznym. Paragraf 7 KEA należy zatem interpretować jako normę nakładającą na adwokata obowiązek zachowania rzeczywistej samodzielności decyzyjnej. Oznacza to, że każda treść wygenerowana przez system AI musi zostać poddana krytycznej analizie oraz świadomej aprobacie adwokata[51], który ponosi za nią pełną odpowiedzialność. Tylko taki model korzystania z technologii pozwala na zachowanie granic prawidłowego reprezentowania interesów klienta, o których mowa w § 7 zd. 2 KEA.

III.IV. Uczciwość, sumienność i gorliwość adwokacka oraz obowiązek podnoszenia kwalifikacji zawodowych (§ 8 oraz § 14 KEA)

Zarówno uczciwość, jak i rzetelność są zasadami, bez których adwokat nie może właściwie wykonywać swoich zawodowych obowiązków[52]. Dlatego ważnym punktem odniesienia dla oceny sposobu wykonywania czynności zawodowych przez adwokata korzystającego z systemów GenAI jest § 8 zd. 1 KEA, zgodnie z którym „adwokat powinien wykonywać czynności zawodowe według najlepszej woli i wiedzy, z należytą uczciwością, sumiennością i gorliwością". Uczciwość w kontekście GenAI nie polega na zakazie posługiwania się narzędziami technologicznymi, lecz na tym, że adwokat może prezentować efekt pracy jako własny wyłącznie wtedy, gdy został on przez niego samodzielnie przeanalizowany, zweryfikowany i świadomie zaakceptowany. Uczciwość oznacza również lojalność wobec uzasadnionych oczekiwań klienta. Klient, powierzając sprawę adwokatowi, nabywa usługę polegającą na osobistej, eksperckiej ocenie prawnej, a nie dostęp do narzędzia informatycznego. Jeżeli adwokat przedstawia rezultat działania systemu jako własny, nie sprawując nad nim rzeczywistego nadzoru, dochodzi do naruszenia relacji zaufania stanowiącej fundament wykonywania zawodu. Z kolei sumienność odnosi się do obowiązku krytycznej weryfikacji. Natomiast gorliwość należy rozumieć jako działanie według najlepszej woli i wiedzy. Jednak w warunkach posługiwania się GenAI ma ona podwójny charakter. Z jednej strony może ona uzasadniać korzystanie z nowoczesnych narzędzi, jeżeli przyczyniają się one do podniesienia jakości i efektywności pracy. Z drugiej strony wyznacza granice dopuszczalnej

51 P. Mielniczek, *Etyka pracy prawnika z wykorzystaniem sztucznej inteligencji*, „Prawo Nowych Technologii" 2025/1, s. 30–31, doi:10.32027/PNT.25.1.4.

52 I. Tomala, *Uczciwość i rzetelność w zawodzie prawnika*, „Logos i Ethos" 2019/1, s. 222 i nast., https://doi.org/10.15633/lie.3443

automatyzacji, przypominając, że adwokat nie może uchylać się od odpowiedzialności, powołując się na ograniczenia technologiczne wykorzystywanego systemu. Należy dodać, że zgodnie z § 14 KEA adwokat odpowiada za formę i treść pism procesowych przez niego zredagowanych, nawet jeśli nie zostały przez niego podpisane.

Niewątpliwie z wymogiem sumienności pozostaje w ścisłym związku treść § 8 zd. 2 KEA, zgodnie z którym „obowiązkiem adwokata jest stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych i dążenie do utrzymania wysokiej sprawności zawodowej". W kontekście korzystania przez adwokatów z narzędzi GenAI nadmierne delegowanie czynności intelektualnych na systemy informatyczne może prowadzić w dłuższej perspektywie do stopniowej atrofii kompetencji zawodowych[53]. W tym ujęciu § 8 zd. 2 KEA stanowi barierę wobec praktyk polegających na wyręczaniu się technologią kosztem własnego warsztatu intelektualnego. Jednocześnie obowiązek stałego podnoszenia kwalifikacji obejmuje także rozwijanie kompetencji cyfrowych oraz umiejętności świadomego i krytycznego korzystania z narzędzi AI. Ignorowanie postępu technologicznego może bowiem prowadzić do obniżenia jakości świadczonej pomocy prawnej oraz utraty realnej sprawności zawodowej.

III.V. Zaufanie i ochrona interesów klienta

Zgodnie z § 6 KEA „celem podejmowanych przez adwokatów czynności zawodowych jest ochrona interesów klienta". Ochrona interesów klienta może przemawiać za wykorzystaniem GenAI, jeżeli narzędzia te pozwalają na istotne obniżenie kosztów usługi lub przyspieszenie analizy prawnej, w szczególności w sprawach wymagających np. przetworzenia dużej ilości danych. Z drugiej strony należy pamiętać, że interes klienta sprzeciwia się korzystaniu z narzędzi generujących ryzyko takie jak możliwość ujawnienia tajemnicy zawodowej. Z kolei zgodnie z § 51 KEA „stosunek klienta do adwokata oparty jest na zaufaniu". Zaufanie to kluczowy elementem praktyki adwokackiej bazujący na przekonaniu o dobrej woli wykonującego zawód, właściwej motywacji czy należytej staranności zawodowej[54].

W warunkach postępującej cyfryzacji praktyki adwokackiej zaufanie klienta zostaje wystawione na szczególną próbę, zwłaszcza ze względu na ograniczoną przejrzystość działania modeli językowych oraz tzw. efekt czarnej skrzynki[55]. Okoliczność ta uzasadnia odczytywanie § 51 KEA w kierunku transparentności. Choć polskie zasady etyki nie nakładają wprost obowiązku informowania klienta o każdym

53 A. Niemczuk, A. Zienkiewicz, *Artificial Intelligence in the Work of Lawyers and in the Judicial System – From New Technologies to Regulations*, „Studia Prawnoustrojowe" 2025/68, s. 328, https://doi.org/10.31648/sp.11037

54 I. Górna, *O ograniczeniach holistycznego ujmowania etyk zawodów prawniczych*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica" 2016/77, s. 39, https://doi.org/10.18778/0208-6069.77.04.

55 J. Burrell, *How the machine 'thinks': Understanding opacity in machine learning algorithms*, „Big Data & Society" 2016, vol. 3, issue 1, s. 1 i nast., https://doi.org/10.1177/2053951715622512

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

wykorzystywanym narzędziu, to w przypadku GenAI relacja oparta na zaufaniu wymaga większej otwartości. Jak trafnie wskazuje Przewodnik CCBE, jeżeli można racjonalnie przyjąć, że poinformowany klient miałby zastrzeżenia wobec użycia AI, adwokat powinien uprzednio go o tym poinformować.

IV. Wnioski dla polskiej adwokatury

Przeprowadzona analiza zasad wykonywania zawodu adwokata w kontekście wykorzystania GenAI prowadzi do wniosku, że problematyka ta dotyka fundamentów etyki zawodowej. Korzystanie z tych narzędzi wpływa bowiem bezpośrednio na takie wartości, jak godność zawodu, niezależność, uczciwość, sumienność oraz relacja z klientem oparta na zaufaniu. Jak wykazano, technologia ta może zarówno wspierać wykonywanie czynności zawodowych, jak i prowadzić do ich deformacji, jeżeli nie zostaje objęta odpowiednim nadzorem profesjonalnym. Jednocześnie analiza obowiązujących zasad etyki prowadzi do wniosku, że zawierają one normy pozwalające na ocenę tych zjawisk. Na tym tle zasadniczego znaczenia nabiera pytanie nie o to, czy adwokatura powinna reagować na rozwój technologii, lecz w jaki sposób powinna to czynić, aby nie naruszyć fundamentów wykonywania zawodu.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że obowiązujące zasady ujęte w KEA odnoszą się do ryzyk i wyzwań zidentyfikowanych w zagranicznych dokumentach samorządowych. Normy odnoszące się do godności zawodu, tajemnicy adwokackiej, niezależności czy sumienności mogą stanowić podstawę aksjologiczną do oceny zachowań adwokatów korzystających z narzędzi GenAI. Nie zachodzi zatem potrzeba dokonywania zmiany KEA w warstwie wartości wyrażonych w KEA. Dynamiczny rozwój technologii, zmierzający ku ich coraz szerszemu wykorzystaniu w praktyce zawodowej, rodzi jednak ryzyko niejednolitości wykładni poszczególnych norm. W konsekwencji samorząd adwokacki powinien rozważyć kwestie regulacji tej problematyki, opierając się na dwóch podstawowych zasadach, tj.: zasadzie humanocentryzmu oraz zasadzie neutralności technologicznej.

Odnosząc się do zasady humanocentryzmu, należy wskazać, że jej istotą jest zapewnienie przewodniej i nadzorczej roli człowieka w procesie projektowania, wdrażania oraz wykorzystywania systemów sztucznej inteligencji. Zasada ta znajduje wyraz w europejskich *Wytycznych w zakresie etyki dotyczących godnej zaufania sztucznej inteligencji*. W tym ujęciu tego dokumentu systemy AI powinny pozostawać podporządkowane decyzjom człowieka, jego odpowiedzialności oraz profesjonalnemu osądowi, a nie funkcjonować jako autonomiczne źródło rozstrzygnięć[56]. Wytyczne

56 Grupa ekspertów wysokiego szczebla ds. sztucznej inteligencji, *Wytyczne w zakresie etyki dotyczące godnej zaufania sztucznej inteligencji*, Bruksela 2019, s. 3; https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2019/11-06/Ethics-guidelines-AI_PL.pdf (dostęp: 9.02.2026 r.).

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

te podkreślają ponadto, że systemy sztucznej inteligencji muszą być ukierunkowane na człowieka oraz służyć dobru ogółu, przyczyniając się do zwiększania dobrobytu i wolności jednostki, przy jednoczesnym ograniczaniu związanych z nimi zagrożeń[57]. Przenosząc te założenia na grunt wykonywania zawodu adwokata, należy przyjąć, że korzystanie z GenAI jest dopuszczalne wyłącznie w takim zakresie, w jakim wzmacnia ono autonomię decyzyjną adwokata, nie naruszając jego odpowiedzialności, niezależności oraz kontroli nad procesem świadczenia pomocy prawnej. Zasada humanocentryzmu powinna zatem wyznaczać granicę dopuszczalnej automatyzacji praktyki adwokackiej. W tym powinna ona pełnić funkcję instrumentu ochrony tożsamości zawodowej adwokatury.

Formułując rekomendacje *de lege ferenda*, należy przyjąć założenie o neutralności technologicznej. Regulacja zawarta w KEA powinna odnosić się do szerokiej kategorii narzędzi technologicznych, a nie do konkretnych rozwiązań, takich jak GenAI. Podejście takie jest uzasadnione z uwagi na fakt, że odniesienie się wyłącznie do GenAI może szybko stracić aktualność z uwagi na szybkość rozwoju technologicznego. Ponadto KEA jako akt o charakterze ustrojowym powinien zachowywać odporność na zmiany technologiczne. Ryzyka związane z poufnością, rzetelnością czy odpowiedzialnością występują bowiem niezależnie od tego, czy dotyczą chmury obliczeniowej, systemów predykcyjnych czy GenAI.

dr hab. adw. Piotr F. Piesiewicz

Autor jest wiceprzewodniczącym Zespołu ds. zmian w Zbiorze Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu działającego przy Naczelnej Radzie Adwokackiej.

The author is Vice-Chair of the Team in charge of amendments to the Rules of Advocates' Ethics and Professional Dignity, formed at the Polish Bar Association.

57 Grupa ekspertów wysokiego szczebla ds. sztucznej inteligencji, *Wytyczne...*, s. 5.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

Abstract

Keywords: *generative artificial intelligence, the Bar, legal ethics*

Principles of using generative artificial intelligence in international and foreign documents on the practice of the legal profession. Conclusions for the Polish Bar

The article analyses the principles governing the use of generative artificial intelligence in legal practice in the light of international standards. It advances the thesis that international (CCBE), French (CNB), and German (BRAK) regulations are largely consistent with the Polish principles of legal ethics. The author demonstrates that the existing rules allow for the assessment of GenAI use, and that further regulatory measures should be based on the principles of human-centredness and technological neutrality.

Bibliografia

1. **Afroogh Saleh, Akbari Ali, Malone Emmie, Kargar Mohammadali, Alambeigi Hananeh,** *Trust in AI: Progress, Challenges, and Future Directions*, „Humanities and Social Sciences Communications" 2024, t. 11, art. 1568, DOI: 10.1057/s41599-024-04044-8
2. **Alon-Barkat Saar, Busuioc Madalina,** *Human AI Interactions in Public Sector Decision Making: Automation Bias and Selective Adherence to Algorithmic Advice*, „Journal of Public Administration Research and Theory" 2023, t. 33, nr 1, DOI: 10.1093/jopart/muac007
3. **Becerra Sergio David,** *The Rise of Artificial Intelligence in the Legal Field: Where We Are and Where We Are Going*, „Journal of Business, Entrepreneurship and the Law" 2018, t. 11, nr 1, https://digitalcommons.pepperdine.edu/jbel/vol11/iss1/2 (dostęp: 28.01.2026 r.)
4. **Browning John G.,** *Robot Lawyers Don't Have Disciplinary Hearings—Real Lawyers Do: The Ethical Risks and Responses in Using Generative Artificial Intelligence*, „Georgia State University Law Review" 2024, t. 40, nr 4, https://www.iadclaw.org/assets/1/6/6.1_-_Browning_-_Robot_Lawyers_FINAL.pdf (dostęp: 28.01.2026 r.)
5. **Bucher Andrea,** *Navigating the Power of Artificial Intelligence in the Legal Field*, „Houston Law Review" 2025, t. 62, nr 4, https://houstonlawreview.org/article/137782-navigating-the-power-of-artificial-intelligence-in-the-legal-field (dostęp: 28.01.2026 r.)
6. **Burrell Jenna,** *How the Machine 'Thinks': Understanding Opacity in Machine Learning Algorithms*, „Big Data & Society" 2016, t. 3, nr 1, DOI: 10.1177/2053951715622512

7. **Custers Bart, Lahmann Henning, Scott Benjamyn I.,** *From Liability Gaps to Liability Overlaps: Shared Responsibilities and Fiduciary Duties in AI and Other Complex Technologies*, „AI & Society" 2025, t. 40, DOI: 10.1007/s00146-024-02137-1
8. **Cyphert Amy B.,** *A Human Being Wrote This Law Review Article: GPT-3 and the Practice of Law*, „UC Davis Law Review" 2021, t. 55, https://lawreview.law.ucdavis.edu/sites/g/files/dgvnsk15026/files/media/documents/55-1_Cyphert.pdf (dostęp: 28.01.2026 r.)
9. **Dahl Matthew, Magesh Varun, Suzgun Mirac, Ho Daniel E.,** *Large Legal Fictions: Profiling Legal Hallucinations in Large Language Models*, „Journal of Legal Analysis" 2024, t. 16, nr 1, DOI: 10.1093/jla/laae003
10. **Górna Izabela,** *O ograniczeniach holistycznego ujmowania etyk zawodów prawniczych*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica" 2016/77, https://doi.org/10.18778/0208-6069.77.04
11. **Koulu Riikka,** *Proceduralizing Control and Discretion: Human Oversight in Artificial Intelligence Policy*, „Maastricht Journal of European and Comparative Law" 2020, t. 27, nr 6, DOI: 10.1177/1023263X20978649
12. **Magesh Varun, Surani Faiz, Dahl Matthew, Suzgun Mirac, Manning Christopher D., Ho Daniel E.,** *Hallucination-Free? Assessing the Reliability of Leading AI Legal Research Tools*, „Journal of Empirical Legal Studies" 2025, t. 22, nr 2, DOI: 10.1111/jels.12413
13. **Mielniczek Paweł,** *Etyka pracy prawnika z wykorzystaniem sztucznej inteligencji*, „Prawo Nowych Technologii" 2025/1, DOI: 10.32027/PNT.25.1.4
14. **Niemczuk Adam, Zienkiewicz Adam,** *Artificial Intelligence in the Work of Lawyers and in the Judicial System – From New Technologies to Regulations,* „Studia Prawnoustrojowe" 2025.68, DOI: 10.31648/sp.11037
15. **Perlman Andrew M.,** *The Legal Ethics of Generative AI*, „Suffolk University Law Review" 2024, t. 57, https://bpb-us-e1.wpmucdn.com/sites.suffolk.edu/dist/3/1172/files/2025/02/1FINAL_Perlman_Article_WDFF.pdf (dostęp: 28.01.2026 r.)
16. **Robb Lachlan, Hews Rachel, Deane Felicity, Guihot Michael, Farry Jonah, Kennedy Amanda,** *It's the End of the World as We Know It: Generative Artificial Intelligence and the Changing Landscape of Legal Practice and Education*, „UNSW Law Journal" 2025, t. 48, nr 4, https://www.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdoc/au/journals/UNSWLJ/2025/38.html (dostęp: 28.01.2026 r.)
17. **Rogers Justine, Bell Felicity,** *The Ethical AI Lawyer: What is Required of Lawyers When They Use Automated Systems?*, „Law, Technology and Humans" 2019, t. 1, nr 1, DOI: 10.5204/lthj.v1i0.1324
18. **Surden Harry,** *ChatGPT, Large Language Models, and Law*, „Fordham Law Review" 2024, t. 92, nr 5, https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol92/iss5/9/ (dostęp: 28.01.2026 r.)
19. **Terzidou Kalliopi,** *Generative AI Systems in Legal Practice: Offering Quality Legal Services While Upholding Legal Ethics*, „International Journal of Law in Context" 2025, t. 21, DOI: 10.1017/S1744552325000047

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7

20. **Tomala Izabela,** *Uczciwość i rzetelność w zawodzie prawnika*, „Logos i Ethos" 2019/1, DOI: 10.15633/lie.3443
21. **Ullah Imdad, Hassan Najm, Gill Sukhpal Singh, Suleiman Basem, Ahanger Tariq Ahamed, Shah Zawar, Qadir Junaid, Kanhere Salil S.,** *Privacy Preserving Large Language Models: ChatGPT Case Study Based Vision and Framework*, „IET Blockchain" 2024, t. 4, nr S1, DOI: 10.1049/blc2.12091
22. **Zhao Xin, Cox Andrew, Cai Liang,** *ChatGPT and the Digitisation of Writing*, „Humanities and Social Sciences Communications" 2024, t. 11, art. 482, DOI: 10.1057/s41599-024-02904-x
23. *Hinweise zum Einsatz von künstlicher Intelligenz (KI)*, Stand: Dezember 2024, https://www.brak.de/fileadmin/service/publikationen/Handlungshinweise/BRAK_Leitfaden_mit_Hinweisen_zum_KI-Einsatz_Stand_12_2024.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.)
24. Bundesrechtsanwaltsordnung, https://www.gesetze-im-internet.de/brao/ (dostęp: 28.01.2026 r.)
25. CCBE, *Charter of Core Principles of the European Legal Profession and Code of Conduct for European Lawyers*, Bruksela 2019, https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.)
26. CCBE, *Guide on the Use of Generative AI by Lawyers*, 2.10.2025 r., https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Guides_recommendations/EN_ITL_20251002_CCBE-guide-on-the-use-of-the-use-of-generative-AI-for-lawyers.pdf (dostęp: 4.02.2025 r.)
27. CNB, *Utilisation des systèmes d'intelligence artificielle générative: guide pratique*, 1re éd., septembre 2024, https://encyclopedie.avocat.fr/GEIDEFile/CNB_GT_IntelligenceArtificielle_2024.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.)
28. Grupa ekspertów wysokiego szczebla ds. sztucznej inteligencji, *Wytyczne w zakresie etyki dotyczące godnej zaufania sztucznej inteligencji*, Bruksela 2019, https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2019/11-06/Ethics-guidelines-AI_PL.pdf (dostęp: 9.02.2026 r.)
29. Kodeks Etyki Prawników Europejskich, https://www.brrp.pl/pdf/Kodeks_Etyki_Prawnik%C3%B3w_Europejskich.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.)
30. Model Code of Conduct for European Lawyers, https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEONTO_2021_Model_Code.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.)
31. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13.06.2024 r. w sprawie sztucznej inteligencji (Dz.Urz. UE L 2024, poz. 1689)

32. Uchwała nr 20/2014 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 22.11.2014 r., https://www.nra.pl/admin/wgrane_dokumenty/UCHWALA_Nr_20-2014.pdf (dostęp: 5.02.2026 r.)

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.05.7